

Szczęśliwa Godzina: Młoda Polska - oprowadzanie

[1]

Opis wydarzenia:

Udział w wydarzeniu jest bezpłatny. Obowiązuje limit 25 osób na grupę. Wejściówki do odbioru w kasie głównej Ratusza Staromiejskiego bezpośrednio przed oprowadzaniem. Gości oprowadza starsza kustosz Anna Kroplewska-Gajewska.

Wiek XX otworzyła szczególna epoka – Młoda Polska – w której sztuka przeżyła swoją „szczęśliwą godzinę”. Nie tylko doszły wówczas do głosu równolegle rozmaite tendencje – secesja, symbolizm i „protoekspresjonizm” – ale przede wszystkim pojawiło się wiele indywidualności artystycznych, wybitnie utalentowanych, wręcz genialnych twórców, powstały dzieła ważne, programowe. „Nowa sztuka” była zjawiskiem oryginalnym, o swoistym obliczu, i w przebiegu artystycznych przemian odegrała wyjątkową rolę. W okresie Młodej Polski artyści korzystali z gotowego, bogatego i wszechstronnego repertuaru środków i tematów, które oferowała sztuka japońska i japonizm. Jan Stanisławski, Stanisław Wyspiański, Wojciech Weiss, Leon Wyczółkowski wprowadzili różne wypracowane i stosowane wcześniej na Zachodzie rozwiązania, rozwijając je w rozmaitych kombinacjach występujących w tym natężeniu i w tym układzie tylko w sztuce polskiej. A fanatyczna wprost postawa największego polskiego kolekcjonera sztuki Dalekiego Wschodu Feliksa „Mangghi” Jasieńskiego wzmacniała je i podsyciała.

W Krakowie w latach 1898–1900 ukazywał się dwutygodnik „Życie”, redagowany przez Stanisława Przybyszewskiego, w oprawie graficznej Stanisława Wyspiańskiego. To ekskluzywne pismo, na najwyższym, europejskim poziomie, drukowane na kredowym papierze, poświęcone wyłącznie sztuce, zamieszczało wiele reprodukcji, liczne teksty współczesnych polskich autorów: Stanisława Brzozowskiego, Jana Kasprówicza, Jerzego Żuławskiego, oraz przekłady literatury skandynawskiej i francuskiej. To na jego łamach ukazał się słynny cykl artykułów Artura Górskiego Młoda Polska oraz Confiteor Przybyszewskiego.

Nowa sztuka dynamicznie rozwijała się także w tętniących życiem kawiarniach Krakowa. Do najsłynniejszych należał usytuowany naprzeciw Teatru Miejskiego Paon Ferdynanda Turlińskiego, gdzie spotykali się młodzi artyści. Wyjątkowym dokumentem owych spotkań jest olbrzymie malowidło, na którym bywalcy kawiarni umieszczali odnoszące się do aktualnych wydarzeń obrazki, złośliwe komentarze oraz wierszyki. Fenomenem w skali kraju była i jest Jama Michalika – secesyjny

wystrój, zaprojektowany i wykonany przez Karola Frycza, Kazimierza Sichulskiego czy Wyczółkowskiego, działający w niej kabaret Zielony Balonik oraz przygotowywane przez niego słynne szopki, do których lalki tworzyli rzeźbiarze: Jan Szczepkowski, Karol Brudzewski czy Ludwik Puget.

W 1897 roku powstało elitarne Towarzystwo Artystów Polskich „Sztuka”, zrzeszające młodych twórców, współpracujące z różnymi ośrodkami artystycznymi w Europie, z Secesją Wiedeńską czy czeskim Mánesem. Towarzystwo regularnie organizowało wystawy nowej sztuki. Ekspozycje, którym towarzyszyły interesujące plakaty i katalogi, aranżowane przez artystów, między innymi przez Wyspiańskiego, były dziełami sztuki, swoistym Gesamtkunstwerkem.

W tym samym roku dyrekturę Szkoły Sztuk Pięknych objął Julian Fałat, dzięki któremu trzy lata później szkoła stała się Akademią Sztuk Pięknych. Fałat zmienił strukturę uczelni, zatrudnił najważniejszych i największych artystów epoki. Katedrę krajobrazu objął Jan Stanisławski, malarstwa dekoracyjnego Józef Mehoffer, a rzeźby wezwany z Paryża Konstanty Laszczyński.

Podobnie jak malarstwo w okresie Młodej Polski swoją „szczęśliwą godzinę” przeżywała także rzeźba. Uboga w tradycje i ograniczona przez swoje wewnętrzne, historyczne uwarunkowania „młoda” rzeźba polska zdołała (nawet jeśli tylko epizodycznie) w przyspieszony sposób przejść od dialogu z historią i tradycją dawnych epok do nowoczesności, co – być może – umożliwiło sztuce polskiej wzięcie udziału w osiągnięciach awangardy europejskiej XX wieku. Fakt ten znakomicie ilustruje twórczość absolwentów krakowskiej ASP Xawerego Dunikowskiego i Bolesława Biegasa, a także Konstantego Laszczyńskiego.

Na początku XX wieku intensywnie rozwijało się rzemiosło artystyczne, a przede wszystkim ceramika. Dla Fabryki Niedźwieckiego na Dębnikach projektowali Konstanty Laszczyński, Jan Szczepkowski, Karol Brudzewski i Tadeusz Rychter, tworząc nowe wzory oparte na interpretacji natury i motywu kachō-ga, „obrazów kwiatów i ptaków”.

W okresie Młodej Polski także grafika zdobyła autonomię, stając się samodzielną dziedziną artystyczną. W 1902 roku w Krakowie, z inicjatywy Feliksa „Mangghi” Jasieńskiego, powstało Stowarzyszenie Polskich Artystów Grafików, które wydało Tekę Melpomeny, czyli zbiór karykatur znanych krakowskich artystów w ich słynnych rolach. Jej autorami byli Karol Frycz, Stanisław Kuczborski i Witold Wojtkiewicz. Graficy tworzyli zarówno autonomiczne dzieła sztuki, jak i prace użytkowe: plakaty, zaproszenia, ilustracje książkowe.

Jednakże to malarze konstruowali fenomen Młodej Polski. W malarstwie podejmowano rozmaite tematy, obok infernalnych wizji nocnego miasta Wojtkiewicza egzystowały przejmujące sceny folklorystyczne z życia wsi podkrakowskiej i huculskiej Kazimierza Sichulskiego i Władysława Jarockiego, mīt przeplatał się z baśnią. Tworzono portrety osobistości Krakowa, niczym galerie królewskich wizerunków: aktorów, polityków, artystów i filistrów. Ukazywano przejmujący świat dzieci jak w obrazach Bożnańskiej czy Wojtkiewicza.

Młodopolskie malarstwo zdominował pejzaż – gatunek szczególny i nobilitowany, ponieważ – jak zauważył Wiesław Juszczak – był „najbardziej podatnym gruntem do rozwijania symbolicznej interpretacji rzeczywistości”. U jej podstaw legła romantyczna panteistyczna wiara w jedność struktury świata. Naczelną kategorią opisującą świat był nastrój – „dusza przyrody”. Artyści, niezależnie od miejsc, które przedstawiali, przekazywali i rejestrowali nastroje, tworząc „krajobrazy duszy”. Preferowali przejściowe pory roku (wczesnowiosenne i późnojesienne) i dnia (gorejące zachody i bladorożowe świty). Do arcydzieł malarstwa krajobrazowego należą bez wątpienia pejzaże tatrzańskie Wyczółkowskiego i Weissa oraz niewielkie kompozycje Stanisławskiego czy Ferdynanda Ruszczyca.

Młoda Polska była zaledwie epizodem w dziejach sztuki, lecz obrazy, które wówczas powstały, te „czułe miejsca zbiorowej pamięci”, jak je określiła Maria Poprzęcka, trwają, poruszają, zachwycają.

Wystawa przygotowana we współpracy z Muzeum Regionalnym w Stalowej Woli

Na wystawie są prezentowane prace z kolekcji prywatnych oraz następujących muzeów:

Szczęśliwa Godzina: Młoda Polska - oprowadzanie

Opublikowano na www.torun.pl (<https://torun.pl>)

Muzeum Narodowe w Krakowie
Muzeum Narodowe w Poznaniu
Muzeum Narodowe w Szczecinie
Muzeum Narodowe we Wrocławiu
Muzeum Okręgowe w Rzeszowie
Muzeum Okręgowe w Toruniu
Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku
Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie
Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem
Zamek Królewski na Wawelu

dr Anna Król

Data: 10.07.2021 14:00

10.09.2021 16:00

Miejsce: Ratusz Staromiejski, Rynek Staromiejski 1

Organizator: [Muzeum Okręgowe w Toruniu](#) [2]

Kategoria wydarzenia: Wystawa

Położenie:

Odnosiniki:

[1] https://torun.pl/sites/default/files/okregowe_mloda_polska.jpg

[2] <https://torun.pl/pl/muzeum-okregowe-w-toruniu>